

Marijan Tonkovič

BESEDE V VZGLAVJU

"Ali znaš peti? Si že pela kdaj popevke?" sem jo vprašal, da bi povečal pevski zbor. Nedeljsko razpoloženje v sončnem dnevu se je vleklo kakor kakšna orgelska fuga. Oči so ji begale od predmeta do predmeta okoli cerkvenega stolpa. Pogled je bil hladen, poln molov, teh svetlih tonov in zvokov, ki niso za naša ušesa. Vsaj tako pravijo strokovnjaki. Tisti, ki baje razumejo barvitost tonov in orgelskih tipk z vsemi registri vred.

Stala je ob ograji in se naslanjala nanjo.

"Le naslanjaj se," sem si mislil. Kako hitro sem spoznal, da je dan prekratek za vse, kar sem si obetal. Obetal sem si pa veliko. Zelo veliko. In dosegel sem.

"Zapoj mi pesem," sem ji rekel. In potem se je zgodilo, da je vzdrtela. Telo ji je zaplaval v noč, le da so kdaj pa kdaj žarometi avtomobilov posvetili na usta in prsi. To je bilo vse tisto noč. Kako daleč nazaj ležijo koraki, ki sva jih pustila na asfaltu in pesku ob robu in tako daleč je že svetloba, ki je prav tisti hip sijala. Od zvezd sem se je slišalo petje. Morda so peli angelčki ali pa je udarjala v oči lunina svetloba ali peščica zapoznelih žarkov s sonca. Spre-daj je zrak, zadaj zrak. Človek diha in se nikoli ne naveliča. Nekaj sončnic čaka jutra in žarkov, mene in neizpovedane misli, kakor da bi jih bili tja postavili, oprostite posadili, saj so podobne togim stojalom za cvetje. To so vaze.

To noč je bila podobna vazi.

Poslušam simfonije. Iz radia.

Nič se ne zgodi. Še meseca ne morem premakniti. Nekaj čikov je v pepelniku. To je vse. No, radio še vedno igra pri odprtem oknu, od koder prihaja svetloba. Žarometi osvetljujejo zgodovinske znamenitosti in njene prsi, si mislim. Le kje je zdaj. Misli, oh misli. Magnetofonski trak se vrti. Vse bo posnel. Tudi tisto noč ali dan, kdo ve kaj, saj je vse relativno. Tudi teorija o relativnosti. Nosimo spomine, vezani smo nanje z vrvmi, ki so jih spletli elektronski delci. Delavnice so polne, enakomerno udarjanje kladiv in srca je slišati iz njih.

Tako neznansko jo imam rad.

"Si opazila, da ti še nikoli nisem rekel: ljubim te?"

"To je srednjeveško".

V srce pade skala. Nekdo jo je vrgel. Velika kakor kakšen meteorit. Ni se vnela, ni zgorela, dasi je še nekaj ozračja okoli prezeble krvi. Seveda je. Čutim jo, kako kroži po telesu in se ne ustavi. Niti pri ugaslih planetih ne. Kako je torej mogla skala tako nenadno pasti? Ali so popustili tudi fizikalni zakoni?

Pregledam formule in enačbe in še enkrat preverim, ali je še pot pred menoj, ali pa je njena roka le nekaj slučajnega, nekaj, kar bom odvrigel, ko bo umaknila oči.

To se je moralo zgoditi. Zgodaj sem vstajal, da bi videl jutro, da bi se mu odprl na stežaj, da bi zvalil ali ujel kakšno melodijo, kakšno struno, tresočo struno, struno, ki bi zatresla zrak okoli mene. Dogajalo se je, da sem spal, da sem hodil naokoli z odprtimi očmi, da sem dihal sveži jutranji zrak, da sem natanko slišal šumenje listja in trave, da sem hodil bos po rosi, pa sem vendarle spal. Spalna srajca je še dišala po semenu, semenčice so še živele. Plavale so. Če bi bile podobne žabam, bi gotovo slišal regljanje, tako pa sem hodil naokoli v tišini, v sveti zbranosti, da ne bi zalotil srca in ožilja pri razpadanju. Iz možganske skorje se je slišalo veselo petje. Toda to ni bilo lepo petje. Gostje so bili zaspani, zakaj jutro se je bližalo in treba bi bilo iti domov. Grla so izvajala tako hreščeč glas, da so oči cingljale v grozi, kdaj se bo steklo sesulo v drobno zrnato snov. In deklica bo vzela v roke metlo in smetišnico. Pometla bo drobna stekla, koščke oči in žarkov, nekaj si bo zapela, tiho in boječe, potem bo odvrгла vse na kup smeti. To se ne sme zgoditi!

Zakaj mi tega ni prej povedala, saj sem ji rekel, da ji bom izpolnil vsako željo, četudi bo velika, neznansko velika. Tudi ona me je prosila, naj povem, če jo nameravam kdaj pustiti v noči, kakršna je zdaj, ko jo držim za roko in jo poljubljam na vrat. "Mama mi pravi, da sem preveč sama. Toda hočem biti sama. Sama sedim v sobi in poslušam glasbo. Igrala bi kitaro".

V pesek sem narisal kelih. Zlat kelih. Prižgal sem si cigareto in ustavil magnetofonski trak. Poiskal sem postajo s popevkami in spustil magnetofonski trak, naj posname melodijo. Torej še imam voljo, še morem spremeniti tok elektrike in delcev, ki jih ne vidim. Vse se mi izmika iz območja vidnosti. Oči ne vidijo daljnih luči. Avtomobili še vedno drviyo mimo naju z dolgimi žarometi. Mečejo nama senčne lise na obraz. Iz radia se sliši glas o praznem življenju. Tako torej? Odhajaš, ker ne vem zakaj, ker ne vem vzroka, ker sem te poljubil na belo dlan, ker sem ti poljubil roko. Kje je meja med menoj in teboj?

Nabrusil sem ponovno koso in detelja je padala, kakor ženske v javni hiši ali za plotovi zvečer, ko gredo domov, polne cocktaila in hašiša. Sončnice se svetijo v soncu, ki je to jutro podobno tropu in zmetemu grozdju.

Hočem zapeti pesem o koscu. O koščku sreče.

Srečujeva se, kakor srečujem tisoče drugih na ulici in zvečer, ko gredo domov polni cocktaila. Doklej bo trajalo to srečavanje? Ali bo ostalo samo pri srečanju?

Dragi bratje in sestre! Ne, tega ne smem reči. Tako ne smem pričeti. Danes, ko stojimo tukaj zbrani, danes, ko se spominjamo vseh mrtvih, katerih kosti tukaj med nami počivajo, ko nas je jesen obdarila in prekrila z barvami, rjavimi, rdečimi, rumenimi, sončnimi barvami, se vprašujemo, ali smemo upati na vstajenje, ali je še kakšno življenje po smrti?

Pustil sem jim, da so me poslali v ta kraj in čas. Zamrznjenega. Življenjski proces je počasnejši, kakor sem ga bil navajen. Toliko energije čutim v sebi, da jo razdajam naokoli. Žarim kakor sonce v ogledalu. Zopet moram nabrusiti koso. Kakor smrt, pomislim. Saj je ni. Ni je od nikoder. Že nekaj časa se mi zdi sumljiva. Nič več ji ni, da bi ji govoril.

"Kako lepo veš govoriti. Ti veš tako lepo govoriti."

Zgodilo se je, da sem padel na granitni kocki. Ne, bila je kocka iz sladkorja ali snega. Vse je bilo belo kakor češnjev vrt spomladi. Bel vrt sredi poletja. Tako težko sem pričakoval poletje. Na zvezdni karti sem določil, katera ozvezdja bodo tega in tega dne na nebu, kaj ji bom moral šepetati na uho. Šepal sem na levo nogo, vendar se ni poznalo preveč.

Kako si mogla spregledati bele dlani in prste, s katerimi sem te božal. Sama veš kje in zakaj. V dolgih nočeh sem strmel skozi okno, skozi linico v mrežnici. Brata sta dihala in spala. Usta sta imela na pol odprta. To so hude porodne bolečine. Tipati brez miru in mirnega pogleda v temo ali v rano mladost, tam, kjer se križajo obzorja in po križu teče kri, kaplja za kapljo pada v jamo, v kotanjo, kjer spijo lisaste živali, nekakšni kameleoni s spreminjajočimi očmi in srcem, lebdeti nekje med levim in desnim očesom, ko pozabljam na pomladne dni, ko sem hodil, hodil, hodil. V parku sem poganjal vrtiljak in se smehljal otrokom. Oni so se smehljali meni. Obrisal sem si potne roke in jih prepustil brezskrbnemu življenju, kakor da je pomlad nekaj samotnega. Potopil sem se v sanje. V podzavesti sem spuščal ladjice, ki so se potopile, še preden sem utegnil pomisliti, da bom zopet sam. Zdaj ležijo nekje na dnu, tiho in prtajeno, kakor da jih ni nikoli bilo na površju. Površno pregledam gladino. Sonce pravkar zahaja, rume-no sonce, kakor da ga gledam poslednjič, kako teče po neki sledi in mu tiho sledim. Tja do ledenih gora, do severnega tečaja. Vrata škripljejo. Vstopim. Ne.

Nikoli.

Ljudje vstopajo in izstopajo. Avtomobilska vrata skalijo nočni mir. Slišim ropot z ulice. Zopet bodo nekoga prejeli in ga zavarili v samotno zidovje, da ne bo mogel gledati rož in sadovnjaka pod bregom in zadaj za hišo, kjer leži spomin in misel na snop bežnih trenutkov. Nočem jih več doživeti, niti se spominjati na kozolec in mrzlo travo, ko si privolila pod labodom in ve-go, da sem mogel ugoditi radovednosti, kaj je z oljčnimi nasadi tam preko, tam, kjer se ustavi beseda, neizrečena beseda, komaj spočeta misel ali želja, podoba matere božje v pozlačenem oltarju. Vedno sem strmel tja gor, kjer je kipar zarezal spomin in znamenje na rojstvo. Tako se mi je vtisnil prizor v spomin, da so mi v ustih zastale besede kakor stenska ura brez uteži in kazalcev. In besede niso postale meso. Niso! Še ne.

"Nocoj boš prišla, da me dvigneš na peroti", je zapel Faust v prebavilih in limfi, tam spodaj v dolini, kjer počivajo ladje z belimi jadrji in se dečki igrajo s kamenčki, z dragulji iz zlata, kakor da ne bi vedeli za sinje nebo zgoraj na pocinkanem oklepu. "Kaj počnete tukaj?" vprašam. V očeh lahko vidijo križan vprašaj. Vprašaj s stigmami in podplati v žolču.

"Igramo se."

"To sem videl. Da."

Nihče se ne gane, nihče ne odskaklja veselo proti obali, ki je že prestopila meje mokrih ustnic in slinastega trebuha. Zvedel sem, kar sem iskal. Še več. Tiho se bom umaknil nekam v poslednji spominski center, da bom iz varnega kotička ždel proti obzorjem na oni strani simetričnih meglenic, se pravi, da bom počakal na prihodnje srečanje, nekoliko molčeč seveda, toda na ustnicah bom nosil silovit svilen lesk in leskovo listje, mimo katerega sva hodila z roko v roki, z očmi v očeh, z levo bradavico v levi bradavici.

